

Govor potpredsjednika Hrvatskoga sabora i izaslanika predsjednika Hrvatskoga sabora akademika Željka Reinera na četvrtoj konferenciji predsjednika parlamenata zemalja srednje i istočne Europe

„The fall of communism in Central and Eastern Europe – fostering a common historical memory“

Varšava, 5. lipnja 2019.

Poštovani predsjednici i potpredsjednici parlamenata,
poštovani domaćini,
uvaženi kolege zastupnici,
dragi gosti,

čast mi je i zadovoljstvo da vas mogu pozdraviti u ime izaslanstva Hrvatskoga sabora.

Mnogi od nas koji smo danas ovdje, osobno smo bili svjedoci **najvećih političkih promjena** u našoj novijoj povijesti. Slom komunističkog totalitarizma i prelazak na toliko očekivanu demokraciju za mnoge od nas bio je i **pokretač uključivanja u politiku**, uključujući i mene osobno, i želje da budemo stvaraoci novog, boljeg društva.

Zajednički cilj svih zemalja srednje i istočne Europe nakon sloma komunističke vladavine bio je **prelazak na demokratska načela** koja njeguju stare zapadne demokracije. To je bio iznimno težak i potencijalno opasan izazov s kojim su se bivše komunističke zemlje borile na **tri razine: političkoj, gospodarskoj i društvenoj**.

Političke promjene bile su iznimno dobro prihvaćene od strane javnosti, štoviše, jedva dočekane, i mogle su se provesti relativno brzo.

Ekonomске promjene s druge strane, pokazale su se kao mnogo složeniji proces. Nakon početnog emocionalnog i domovinskog zanosa bilo je teško u kratko vrijeme postići javni konsenzus o novom gospodarskom putu zemlje. Nije bilo vremena za dubinske studije, javne rasprave i konzultacije. To se moralo učiniti brzo pa su se pritom događali i promašaji.

No Hrvatsku je još jedna prepreka onemogućavala u brzinskoj demokratizaciji 90-ih godina. **Agresija na našu zemlju i rat** zaustavili su vrijeme i uza sva ljudska stradanja donijeli nove probleme: obnova srušenih kuća, crkvi, bolnica, škola, infrastrukture, uklanjanje mina, povratak stotina tisuća izbjeglih stanovnika, skrb o braniteljima i invalidima Domovinskog rata samo su neke od posljedica s kojima se morala nositi nova hrvatska država. Ali poput Feniksa, iz pepela razaranja uzdignu su se ne samo nove zgrade već i nove vještine, znanja i ekspertize. Primjerice, danas je hrvatski **sustav humanitarnog razminiranja jedan od najmodernijih i najučinkovitijih** na svijetu pa hrvatsku ekspertizu traže mnoge zemlje.

S **trećim** izazovom, onim **društvenim**, naše se države bore **još i danas**. Nakon pada komunističkog režima, **očekivanja ljudi su bila ponekad i nerealno visoka**, ali nisu se preko noći ostvarila niti su se mogla ostvariti. Postupno su izgubili entuzijizam i interes za poslove zajednice te su se **orijentirali na osobno blagostanje**.

U vrijeme komunističke diktature svaki primjer protuvladinog aktivizma strogo se kažnjavao zatvorom ili progonom. Tek kada smo počeli prakticirati demokraciju započeli smo učiti što znači sloboda - različite stranačke opcije, civilne udruge i inicijative, aktivizam.

Međutim, dolazimo do jednog **paradoksa**: **građani** kojima se konačno otvaraju mogućnosti sudjelovanja u kreiranju javnih politika, **sve manje su zainteresirani** za aktivno uključivanje pa čak i glasovanje na izborima, a o političarima uglavnom misle loše. Razvija se apatija i negodovanje prema etabliranim političkim opcijama. To daje prostora populističkim i demagoškim idejama pa čak i onima destruktivnima po države, te ekstremizmima, što je vrlo opasno.

Poštovani kolege,

Svi mi okupljeni danas ovdje dijelili smo **sličnu prošlost**, ali još važnije, dijelimo i **slične izazove koje nam donosi budućnost**. Možemo ih svladati **zajedno**, u slozi i suradnji njegujući pritom vlastite nacionalne tradicionalne vrijednosti i domoljublje. To nisu suprotstavljeni, već komplementarni pojmovi. Čestitam kolegama iz **Grčke i Sjeverne Makedonije** koji su pokazali kako se

voljom i trudom dolazi do **kompromisa**. Mogu poslužiti kao hvalevrijedan primjer svima nama! Neke od nas veže članstvo u Europskoj uniji, a neki se spremaju da nam se pridruže. Strogo ispunjavanje **svih uvjeta** za članstvo imperativ je kojeg moraju zadovoljiti sve zemlje kandidatkinje. Koristi koje nudi članstvo u EU su brojne. Zemlje s gospodarstvom u razvitku najviše nade polagat će u fondove Europske unije i u europsku kohezijsku politiku. Stoga smatram da su **nužno potrebni dodatni razgovori i pregovori oko prijedloga novog Višegodišnjeg financijskog okvira** kojim se trenutačno **predlaže povećanje nacionalnog sufinanciranja** za slabije razvijene regije s dosadašnjih **15% na 30%** i **smanjenje razdoblja za apsorpciju sredstava s 3 na 2 godine**. Ponovno ću se vratiti na uspješne pregovore grčkih i sjevernomakedonskih kolega te ukazati na važnost **razgovora i kompromisa** i u našoj europskoj obitelji.

Na kraju, dopustite da podsjetim na riječi bivšeg glavnog tajnika UN-a **Kofija Annana**:

„Živjeti znači birati. Ali, da biste dobro izabrali, morate znati tko ste i za što se zalažete, gdje želite ići i zašto želite tamo stići.“¹

Hvala.

¹ “To live is to choose. But to choose well, you must know who you are and what you stand for, where you want to go and why you want to get there.”